

Phenomenology of the Dominant Environment in Public Sector Accounting Education from the Perspective of Graduates in Public Sector Accounting

Sajad Naghdi *

*Corresponding Author, Assistant Prof., Department of Accounting, Faculty of Economic and Management, University of Tabriz, Tabriz, Iran. E-mail: s.nagdi@tabrizu.ac.ir

Roghayye Jeddi

M.Sc., Department of Accounting, Faculty of Economic and Management, University of Tabriz, Tabriz, Iran. E-mail: rjeddi@tabrizu.ac.ir

Abstract

Objective

One of the multifaceted studies that has received less attention in the accounting literature is the topic of public-sector accounting education. In contrast, this topic significantly impacts the advancement of public sector goals. For this reason, and due to the necessity of creating an appropriate position for public sector accounting in Iran, a public sector accounting minor was added to the graduate level of accounting for the first time since 2017. The curriculum for this field was authorized by the Development and Planning Council of the Ministry of Science in 2018. However, despite the many successes in establishing this field, due to the low capacity for accepting students and its centralization in the two cities of Karaj and Tehran, universities have not been very successful in educating and training the human resources needed by the public sector. Therefore, the purpose of the current research is to analyze the attitudes and lived experiences of public-sector accounting graduates regarding public-sector accounting education in Iranian universities.

Methods

In this research, a phenomenological approach was used to understand the lived experiences of accounting graduates in the public sector. The statistical population of the research includes all accounting graduates majoring in public sector accounting, who were selected using the purposeful sampling method. Fifty-three individuals were selected to reach theoretical saturation, and the main method of data collection was an unstructured interview with open-ended questions. This provided the participants with the opportunity to fully describe their experiences regarding public sector accounting education. In the current research, data analysis was conducted in five steps, using Giorgi's method.

Results

Three main themes—obstacles and challenges, benefits and opportunities, and solutions and procedures—were identified based on the opinions and views of the graduates for improving public sector accounting education. In addition, three different sub-themes were extracted for each of the main themes. In total, 36 distinct narratives were identified from the observations of the graduates regarding the primary obstacles to public sector accounting education. Most narratives related to the functions of trustee authorities, including universities, other higher education institutions, the accounting profession, and the government itself along with its subordinate institutions. Additionally, 16 narratives about the benefits of public-sector accounting education were identified, most of which pertained to the usefulness of the public sector for society. Finally, 22 strategies and procedures were proposed to enhance the quality of public sector accounting education, the most important of which are related to educational and academic content.

Conclusion

The findings indicate the important role of the government and its subordinate institutions, including the Ministry of Science, in addressing the obstacles and challenges of public sector accounting education, particularly through the revision of the approved curriculum for public sector accounting. According to the participants' preferences for practical and applied issues, as well as interdisciplinary topics, it is necessary to increase the emphasis on these subjects in the educational content provided by universities. Additionally, professors should give greater importance to these topics in their teaching. This goal can be achieved through the tripartite cooperation of institutions active in the public sector, the accounting profession, and universities to prepare practical and localized educational content for all approved courses in the field of public sector accounting, taking into account the conditions governing Iran's governance environment.

Keywords: Education, Graduates, Public sector accounting, Phenomenology.

Citation: Naghdi, Sajad & Jeddi, Roghayye (2024). Phenomenology of the Dominant Environment in Public Sector Accounting Education from the Perspective of Graduates in Public Sector Accounting. *Accounting and Auditing Review*, 31(4), 794-816. (in Persian)

Accounting and Auditing Review, 2024, Vol. 31, No.4, pp. 794-816

Published by University of Tehran, Faculty of Management

<https://doi.org/10.22059/ACCTGREV.2024.376898.1008957>

Article Type: Research Paper

© Authors

Received: May 23, 2024

Received in revised form: August 14, 2024

Accepted: October 02, 2024

Published online: December 11, 2024

تحلیل پدیدارشناسی فضای حاکم بر آموزش حسابداری بخش عمومی از دیدگاه دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی

سجاد نقدی

* نویسنده مسئول، استادیار، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: s.nagdi@tabrizu.ac.ir

رقیه جدی

کارشناس ارشد، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران. رایانامه: rjedii@tabrizu.ac.ir

چکیده

هدف: موضوع آموزش حسابداری بخش عمومی، در زمره مطالعات چندوجهی قرار دارد که در ادبیات حسابداری کمتر به آن پرداخته شده است؛ در حالی که این موضوع، بر پیشبرد اهداف بخش عمومی تأثیر زیادی دارد. به دلیل ضرورت ایجاد جایگاه مناسب برای حسابداری بخش عمومی در ایران، گرایش حسابداری بخش عمومی، برای نخستین بار، از سال ۱۳۹۷ به مقطع تحصیلات تکمیلی رشته حسابداری افزوده شد و برنامه آموزشی مختص این رشته، در سال ۱۳۹۸ به تصویب شورای گسترش و برنامه‌ریزی وزارت علوم رسید. با این حال علی‌رغم توفیق فراوان تأسیس این رشته، به دلیل ظرفیت پایین پذیرش دانشجویان و متمرکز بودن آن در دو شهر کرج و تهران، دانشگاه‌ها در آموزش و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخش عمومی، چندان موفق نبوده‌اند. از این رو، پژوهش حاضر با هدف واکاوی نگرش‌ها و تجارب زیسته دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی، از آموزش حسابداری بخش عمومی در دانشگاه‌های کشور اجرا شده است.

روش: در این پژوهش برای فهم تجارب زیسته دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی، از رویکرد پدیدارشناسی استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه، کلیه دانش‌آموختگان حسابداری با گرایش حسابداری بخش عمومی بود که ۵۳ نفر از آن‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند تا نیل به حد اشباع نظری انتخاب شدند. روش اصلی جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه غیرساختاریافته با سؤال‌های باز بود و این امکان برای شرکت‌کنندگان فراهم شد تا به‌طور کامل، تجربه‌های خود را در خصوص آموزش حسابداری بخش عمومی تشریح کنند. در پژوهش حاضر، تحلیل داده‌ها در پنج گام و با بهره‌برداری از روش جیورجی انجام شد.

یافته‌ها: بر اساس دیدگاه‌های دانش‌آموختگان، سه مضمون اصلی، شامل موانع و چالش‌ها، منافع و فرصت‌ها و راه‌کارها و رویه‌های بهبود آموزش حسابداری بخش عمومی شناسایی شد. همچنین برای هر یک از مضامین اصلی، سه مضمون فرعی مختلف استخراج شد. از نگاه دانش‌آموختگان، در خصوص موانع اصلی یادگیری آموزش حسابداری بخش عمومی، در مجموع ۳۶ روایت مختلف بیان شد. بیشترین روایت‌ها به عملکرد مراجع متولی، همچون دانشگاه‌ها و سایر مؤسسه‌های آموزش عالی، حرفه حسابداری و همچنین، خود دولت و نهادهای تابعه آن مرتبط بود. همچنین ۱۶ روایت در خصوص منافع و مزایای آموزش حسابداری بخش عمومی شناسایی شد که بیشترین روایت، به سودمندی برای جامعه مربوط بود. در نهایت، ۲۲ راه‌کار و رویه برای ارتقای کیفیت آموزش حسابداری بخش عمومی ارائه شد که مهم‌ترین آن‌ها به مضمون آموزشی و دانشگاهی مرتبط بود.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش از این موضوع حکایت می‌کند که دولت و نهادهای زیرمجموعه آن، از جمله وزارت علوم، در رفع موانع و چالش‌های آموزش حسابداری بخش عمومی، نقش مهمی دارند و این نقش، از طریق بازنگری در برنامه درسی مصوب حسابداری بخش عمومی برجسته‌تر می‌شود؛ زیرا با توجه به تمایل مشارکت‌کنندگان به مسائل کاربردی و همچنین، موضوعات بین رشته‌ای، لازم است تا وزن این مباحث در محتوای آموزشی دانشگاه‌ها افزایش یابد و اساتید نیز در تدریس خود، اهمیت بیشتری برای این موضوع قائل شوند. این هدف زمانی محقق می‌شود که با همکاری سه جانبه نهادهای فعال در بخش عمومی، حرفه حسابداری و دانشگاه‌ها، برای تمام دروس مصوب رشته حسابداری بخش عمومی، محتوای آموزشی کاربردی و بومی شده با شرایط حاکم بر فضای حاکمیتی ایران تهیه شود.

کلیدواژه‌ها: آموزش، پدیدارشناسی، دانش‌آموختگان، حسابداری بخش عمومی.

استناد: نقدی، سجاد و جدی، رقیه (۱۴۰۳). تحلیل پدیدارشناسی فضای حاکم بر آموزش حسابداری بخش عمومی از دیدگاه دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۳۱(۴)، ۷۹۴-۸۱۶.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۰۳

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۳/۰۵/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۹/۲۱

doi: <https://doi.org/10.22059/ACCTGREV.2024.376898.1008957>

بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۴۰۳، دوره ۳۱، شماره ۴، صص. ۷۹۴-۸۱۶

ناشر: دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

نوع مقاله: علمی پژوهشی

© نویسندگان

مقدمه

در کشور ایران هم‌سو با تحولات بین‌المللی و در راستای بسترسازی برای ایجاد تحول در نظام حسابداری بخش عمومی، اقدام‌های متعددی توسط سازمان حسابرسی صورت گرفت و دستورالعمل نظام حسابداری تعهدی با استفاده از الگوی استانداردهای حسابداری بخش عمومی آیفک تهیه، تصویب و از سال ۱۳۹۴ به سازمان‌های ذی‌ربط ابلاغ شد. طی سال‌های اخیر، به‌کارگیری استانداردهای حسابداری بخش عمومی بر مبنای تعهدی، چشمگیرترین رخداد در نظام مالی و محاسباتی کشور محسوب می‌شود (عزیزی، ۱۴۰۱). با توجه به این تغییرات گسترده در بخش عمومی، نقش منابع انسانی متخصص حیاتی شده و تقاضا برای استخدام دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی افزایش یافته است (محمد و لاشین^۱، ۲۰۱۰). در نتیجه، منابع انسانی، اغلب به‌عنوان یکی از عوامل کلیدی موفقیت اصلاحات در بخش عمومی شناخته می‌شود (پولزر، آدیکاری، نگوین و گارست نسبک^۲، ۲۰۲۳).

طی سال‌های اخیر آموزش حسابداری بخش عمومی، توجه فزاینده‌ای را از سوی پژوهشگران و متخصصان به خود جلب کرده است و این فرایند در توسعه نیروی انسانی ماهر نقش مهمی ایفا می‌کند. آموزش حسابداری بخش عمومی مدیران را قادر می‌سازد تا به‌طور اثربخش، منابع را تخصیص دهند و هزینه‌ها را اولویت‌بندی کنند (پائولوزو، فدل، پریکولو و دوکالسکایا^۳، ۲۰۲۴). با وجود این، هنوز چالش‌هایی وجود دارد که توانایی کارکنان دولتی در اجرای فعالیت‌های حسابداری را تضعیف می‌کند، این چالش‌ها، فقط نتیجه فقدان دانش خاص در خصوص استانداردهای حسابداری بخش عمومی، اصلاحات بخش دولتی، دولت الکترونیک و دیجیتالی شدن نیست، بلکه به مهارت‌های بین‌رشته‌ای نیز بستگی دارد که دانش‌آموختگان برای رویارویی با پویایی محیط فعالیت‌های حاکمیتی بدان نیاز دارند (پریکولو، فدل، یاکوزی، پائولوزو و گارلاتی^۴، ۲۰۲۳)؛ به عبارت دیگر، پیچیدگی روزافزون و بین‌رشته‌ای بودن حرفه حسابداری، مستلزم آن است که دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی، نه تنها بر دانش تخصصی، بلکه بر مهارت‌ها و صلاحیت‌های بین‌رشته‌ای از جمله آمار مالی دولت، حسابداری مدیریت و همچنین مهارت‌های متنی و نرم نیز تسلط داشته باشند (هیلینگ، خورخه، کاراتزیماس و آگستام پونتوپیدان^۵، ۲۰۲۲). در چنین شرایطی، نقش دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی بسیار حیاتی است، این در حالی است که کوردری^۶ (۲۰۱۳) مدعی است که با وجود گسترش خدمات دولتی، دانشگاه‌ها در این زمینه چندان پیشرفت نکرده‌اند. توم^۷ (۲۰۱۹) معتقد است که مراکز آموزشی همچون دانشگاه‌ها، باید در آموزش منابع انسانی مورد نیاز بخش عمومی فعال باشند، همچنین حیاتی است که دوره‌های آموزشی دانشگاه‌ها پویا و در مقابل تغییرات انعطاف‌پذیر باشند. پژوهش‌های متعددی بر پوشش پایین دوره‌های آموزش حسابداری بخش عمومی که در برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها گنجانده شده است، تأکید کرده و عوامل تشریح‌دهنده این وضعیت را شناسایی کرده‌اند. به‌طور مثال،

1. Mohamed & Lashine
2. Polzer, Adhikari, Nguyen & Gårseth-Nesbakk
3. Pauluzzo, Fedele, Pericolo & Dokalskaya
4. Pericolo, Fedele, Iacuzzi, Pauluzzo & Garlatti
5. Heiling, Jorge, Karatzimas & Aggestam-Pontoppidan
6. Cordery
7. Thom

هنری^۱ (۲۰۰۵) تخصص ناکافی اساتید، فقدان منابع مالی و علاقه اندک دانشکده‌ها را در کنار بی‌علاقگی دانشجویان به دوره‌های آموزشی حسابداری عمومی را عوامل بازدارنده اصلی آموزش حسابداری بخش عمومی در ایالات متحده ذکر کرد. دوره کارشناسی ارشد رشته حسابداری بخش عمومی در ایران با هدف آموزش تخصص حسابداری در زمینه حسابداری و گزارشگری مالی نهادهای بزرگ بخش عمومی در سال ۱۳۹۷ ایجاد شد، در ادامه نیز، برنامه آموزشی مختص این رشته در سال ۱۳۹۸ به تصویب شورای گسترش و برنامه‌ریزی وزارت علوم رسید. دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی شاغل در بخش عمومی، از قبیل شرکت‌های دولتی، وزارتخانه‌ها، شهرداری‌ها و سازمان‌های دولتی، جزء لاینفک نظام حسابداری کارآمد محسوب می‌شوند و عدم اثربخشی در آموزش آن‌ها، می‌تواند ضربه مهلکی به فرایند اصلاحات حسابداری بخش عمومی وارد کند که بنا به اعتقاد برخی از پژوهشگران از قبیل هنری (۲۰۰۵) و پائولوزو و همکاران (۲۰۲۴)، عدم تخصیص بهینه منابع در بخش عمومی، عدم شفافیت مالی و ضعف در پاسخ‌گویی مالی و عملیاتی دولت از پیامدهای منفی آن است. علاوه‌براین، طبیعی است که در فرایند آموزش دانشجویان در محیط دانشگاهی، چالش‌ها و فرصت‌های مختلفی وجود داشته باشد که شناسایی آن‌ها، می‌تواند در سیاست‌گذاری آتی حسابداری بخش عمومی در کشور و تدوین برنامه‌های مصوب آموزشی آن‌ها و در صورت لزوم بازنگری در برنامه درسی رشته حسابداری بخش عمومی که از سال تحصیلی ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰، به مدت ۵ سال اجرایی شده است، مثمرتر واقع شود. در همین راستا، پژوهش حاضر به‌دنبال واکاوی تجارب زیسته دانش‌آموختگان حسابداری شاغل در بخش عمومی از آموزش حسابداری بخش عمومی در کشور است. برای تبیین بهتر مسائل و فرصت‌های موجود در زمینه آموزش حسابداری بخش عمومی، در انتخاب این دانش‌آموختگان تلاش شده است تا این افراد، ضمن شاغل بودن در بخش عمومی، از تجارب عملی در امور حاکمیتی نیز برخوردار باشند. علاوه‌براین، در پژوهش حاضر از روش پدیدارشناسی بهره برده شده که در ادبیات حسابداری به‌ندرت استفاده شده است. کاربرد روش پدیدارشناسی، به پژوهشگران کمک می‌کند تا فارغ از محاسبات آماری، به مطالعه عمیق پدیده‌ها بپردازند (نقدی و جدی، ۱۴۰۲). از این رو، انتظار می‌رود که پیامدها و نتایج این مقاله، بتواند خلأهای آموزشی موجود در آموزش حسابداری بخش عمومی را شناسایی کند.

در ادامه پژوهش مبانی نظری و تجربی پژوهش حاضر در کشورهای مختلف ارائه می‌شود. در نهایت بعد از مصاحبه با دانش‌آموختگان حوزه حسابداری بخش عمومی، ابعاد مختلف آموزش حسابداری بخش عمومی در ایران بیان می‌شود.

مبانی نظری پژوهش

جهان در طول دو دهه گذشته، دستخوش تحولات اساسی، از جمله بحران مالی ۲۰۰۸ و به‌دنبال آن بحران بدهی دولتی اروپا شده است. این دو بحران بر بخش دولتی تأثیر شایان توجهی گذاشته است (آدام و همکاران^۲، ۲۰۱۹). علاوه‌براین، جنبش جهانی مبارزه با فساد با سرعت تصاعدی در حال شتاب گرفتن است و دولت‌ها نیز درصدد پاسخ‌گویی به آن هستند. همان‌طور که جهان و حرفه حسابداری با این تحولات جهانی سازگار می‌شوند، امور مالی و حسابداری بخش عمومی نیز به‌طور فزاینده‌ای پیچیده شده است. این شرایط باعث ایجاد فشار سنگین برای پاسخ‌گویی دولت‌ها با تقویت

1. Henry

2. Adam et al.

سیستم‌های حاکمیت بخش عمومی به‌ویژه شفافیت و یکپارچگی آن‌ها و کیفیت مدیریت مالی عمومی شده است. از آنجایی که حسابداران و حسابرسان سنگ بنای حاکمیت هستند، انتظارات در ارتباط با حرفه حسابداری افزایش یافته و به افزایش تقاضا برای استانداردهای با کیفیت بالا و اجرای صحیح آن‌ها منجر شده است (احمد^۱، ۲۰۱۹). برخی پژوهشگران نظیر جافی و یوسف^۲ (۲۰۲۱) ادعا می‌کنند که آموزش حسابداری بخش عمومی از سازوکارهای اساسی اجرای حسابداری تعهدی در بخش عمومی است. در نتیجه، حمایت دانشگاهیان و مراکز آموزشی، از عناصر کلیدی برنامه‌های اصلاحات بخشی عمومی محسوب می‌شود. آموزش حسابداری در بخش عمومی، باید بر اساس دیدگاهی جامع و واضح از نقش حسابداری در جامعه باشد. این آموزش به‌دلیل آنکه به افزایش قابلیت اتکای گزارش‌های مالی بخش عمومی، مهارت، تخصص منابع انسانی و ایجاد شهروندان متعهد مربوط منجر می‌شود، اهمیت حیاتی دارد (پریکولو و همکاران، ۲۰۲۳).

پیشرفت‌های جدید شایستگی‌ها و مهارت‌های سنتی کارکنان و مدیران دولتی را به چالش کشیده است و این ترس وجود دارد که تعداد دانش‌آموختگان با کیفیت که صلاحیت‌های لازم برای مقابله با پیچیدگی‌های بخش عمومی در آینده نزدیک را داشته باشد، کم شود (آدام و همکاران، ۲۰۱۹). برای مثال بایلیس و همکاران^۳ (۲۰۲۴) معتقدند که در بسیاری از کشورها، حرفه حسابداری در حال تجربه یک بحران استخدام و نگهداشت منابع انسانی در حوزه حسابداری بخش عمومی است و بریتانیا در این زمینه در وضعیت بحرانی قرار دارد. در راستای افزایش صلاحیت‌ها و تخصص‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی، نه تنها صلاحیت‌های تخصصی حسابداری باید در نظر گرفته شود، بلکه باید مهارت‌های فکری، سازمانی و بین‌رشته‌ای مورد نیاز برای افزایش توانایی آن‌ها برای مقابله با پیچیدگی و پویایی فزاینده اصلاحات مدیریت بخش دولتی نیز لحاظ شود (پریکولو و همکاران، ۲۰۲۳). از منظر برخی پژوهشگران از قبیل مدل^۴ (۲۰۱۳) حسابداری بخش عمومی اصطلاح گسترده‌ای است و موضوعاتی از قبیل مدیریت مالی، حسابرسی، بودجه‌بندی و گزارشگری مالی شامل می‌شود؛ در نتیجه آموزش جامع حسابداری بخش عمومی، باید به حوزه‌های کلیدی از قبیل بودجه‌بندی، مدیریت مالی، گزارشگری و حسابرسی بسط داده شود. این مؤلفه‌ها در ارزیابی اینکه دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی، به مهارت‌های چندوجهی مورد نیاز در راستای فعالیت در محیط پویا و در حال تغییر بخش عمومی مجهز هستند، ضروری هستند (مدل، ۲۰۱۳). با تصدیق و گنجاندن این ابعاد متنوع، می‌توان افراد را برای رسیدگی به چالش‌ها و مسئولیت‌های پیچیده ذاتی در مدیریت مؤثر امور مالی بخش عمومی آماده کرد. در برنامه مصوب وزارت علوم برای رشته حسابداری بخش عمومی نیز، در اکثر موارد ابعاد چندگانه آموزش حسابداری بخش عمومی لحاظ شده است و دروس مدیریت مالی، حسابرسی و بودجه‌بندی در بخش عمومی، به‌عنوان دروس اصلی مصوب وزارت علوم برای دانشجویان حسابداری بخش عمومی لحاظ شده است؛ اما موضوعات مرتبط با گزارشگری مالی در بخش عمومی، از جمله صورت‌های مالی تلفیقی (موضوع استاندارد شماره ۱۵ حسابداری بخش عمومی) در سرفصل‌های آموزشی فعلی کافی نیست و این موضوعی است که پریکولو و همکاران (۲۰۲۳) نیز بر آن تأکید دارند.

1. Ahmed

2. Jafi & Youssef

3. Baylis, Widt, Helikum & Ashworth

4. Modell

یکی دیگر از موضوعات قابل طرح، نقش اساسی مدرسان و اساتید دروس حسابداری بخش عمومی است. در این زمینه اسکولی و سیمز^۱ (۲۰۰۸) مدعی هستند که توسعه حسابداری بخش عمومی در برخی دانشگاه‌ها، به دلیل علاقه و اشتیاق زیاد برخی از اساتیدی است که در زمینه حسابداری بخش عمومی تجربه پژوهش و سابقه اجرایی دارند. به نظر می‌رسد با توجه به کمبود اساتید متخصص در حوزه بخش عمومی در ایران، نخبگان و متخصصان حسابداری و مالی که در بخش عمومی مسئولیت اجرایی دارند نیز می‌توانند در کنار اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، در تدریس حسابداری بخش عمومی مشارکت کنند. به عبارت دیگر، متخصصان با توجه به تجارب ارزشمند عملی و کاربردی خود، می‌توانند ذهنیت عملی مؤثری در دانشجویان ایجاد کنند؛ زیرا این افراد هم از امور حسابداری بخش عمومی شناخت جامع دارند و هم اینکه به احتمال زیاد، برای انتقال این موارد به دانشجویان بسیار باانگیزه هستند و این موضوعی است که اسکولی و سیمز (۲۰۰۸) نیز بر آن اعتقاد دارند.

در یک جمع‌بندی نهایی می‌توان گفت که مشکلات آموزش حسابداری بخش عمومی، در پیچیدگی، ابهام و بین‌رشته‌ای بودن موضوعات حسابداری بخش عمومی ریشه دارد که برخی از پژوهشگران از قبیل کاروانا، داییکو، خورخه و عیسی^۲ (۲۰۱۹) و جافی و یوسف (۲۰۲۱) نیز بر آن تأکید دارند؛ به همین دلیل نه تنها محتوای آموزشی و سرفصل‌های آموزشی مصوب وزارت علوم، باید مباحث و جنبه‌های فنی حسابداری بخش عمومی، از جمله اصول و مبانی حسابداری بخش عمومی، استانداردهای حسابداری بخش عمومی، صورت‌های مالی تلفیقی، حسابرسی و قوانین و مقررات مالی بخش عمومی را پوشش دهند، بلکه باید فراتر از آن نیز عمل کنند. چالش فناوری و هوش مصنوعی در آموزش حسابداری بخش عمومی موضوعی است که برخی پژوهشگران از قبیل کوهن، مانس روسی و بروسکا^۳ (۲۰۲۳) و پریکولو و همکاران (۲۰۲۳) نیز بر آن تأکید دارند. کوهن و همکاران (۲۰۲۳) اعتقاد دارند که از سال ۲۰۲۰، آموزش حسابداری در بخش عمومی با چالش‌های متنوعی روبه‌رو شده است و همه‌گیری کووید ۱۹ نیز این چالش را دوچندان کرده است. بر این اساس، لازم است که برنامه‌های درسی، مهارت‌های مبتنی بر فناوری و هوش مصنوعی را نیز پوشش دهند.

پیشینه پژوهش‌های تجربی

کمیت پیشینه تجربی در زمینه آموزش حسابداری بخش عمومی، به اعتقاد برخی پژوهشگران از قبیل کارتریماس، هیلینگ و آگستام پونتوپیدان^۴ (۲۰۲۲) و دودارتی و والاند^۵ (۲۰۲۴) محدود است؛ با این حال برخی پژوهش‌ها در کشورهای مختلف، همچون ایالات متحده، استرالیا، بریتانیا، غنا، به منظور بررسی ابعاد مختلف آموزش حسابداری بخش عمومی یا حسابداری دولتی انجام شده است. این مطالعات به‌طور عمده به چهار شاخه طبقه‌بندی می‌شود:

1. Sciulli & Sims
2. Caruana, Dabbicco, Jorge & Jesus
3. Cohen, Manes Rossi & Brusca
4. Karatzimas, Heiling & Aggestam Pontoppidan
5. Doe-Dartey & Valand

۱. شناسایی و ارزیابی دلایل ضعف و عقب‌افتادگی آموزش حسابداری بخش عمومی، نظیر پژوهش هولدر^۱ (۱۹۷۸)، انگستروم^۲ (۱۹۷۹) و اسکولی و سیمز (۲۰۰۸):
  ۲. ارزیابی سرفصل‌ها و موضوعات کلیدی در آموزش حسابداری بخش عمومی، همچون مطالعه جافی و یوسف (۲۰۲۱) و پریکولو و همکاران (۲۰۲۳):
  ۳. ارزیابی کیفیت و کارآمدی منابع انسانی فعال در زمینه حسابداری بخش عمومی، نظیر مطالعه بایلیس و همکاران (۲۰۲۴) و دودارتی و والانند (۲۰۲۴):
  ۴. آینده آموزش حسابداری بخش عمومی و موضوعاتی از قبیل هوش مصنوعی و فناوری‌های نوین در توسعه آن، نظیر پژوهش کوهن و همکاران (۲۰۲۳) و پائولوزو و همکاران (۲۰۲۴)
- از لحاظ روش‌شناسی نیز، به‌طور عمده، این مطالعات براساس روش پژوهش کیفی، همچون ارزیابی سیستماتیک و تحلیل محتوا بوده و روش‌شناسی کمی، به‌دلیل کمبود داده‌های تجربی، به‌ندرت مورد استفاده قرار گرفته است.
- یکی از اولین پژوهش‌ها که در حوزه شناسایی و ارزیابی دوره‌های آموزش حسابداری بخش عمومی انجام شد، مطالعه هولدر (۱۹۷۸) است. این پژوهشگر آموزش حسابداری بخش عمومی در سطح تحصیلات تکمیلی را در ایالات متحده آمریکا ارزیابی کرد. براساس یافته‌های پژوهش وی، از ۸۱ مدارس بازرگانی انتخاب شده، تنها ۱۳/۶ درصد آموزش حسابداری بخش عمومی را در مقاطع تحصیلات تکمیلی ارائه کرده بودند و البته این دوره‌ها چندان کیفیت مناسبی نداشتند. در ادامه و مشابه با پژوهش هولدر (۱۹۷۸) و در حوزه ارزیابی دوره‌ها و برنامه‌های آموزشی ارائه شده توسط دانشگاه‌ها، پژوهش دیگری توسط انگستروم (۱۹۷۹) انجام شد. انگستروم به این نتیجه رسید که اکثر دانشگاه‌ها تمایل دارند تا دوره‌ها و دروس حسابداری بخش عمومی را در برنامه‌های درسی خود در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد افزایش دهند؛ با این حال، به‌دلیل کمبود منابع مالی و همچنین کمبود اساتید و مدرسان متخصص و دارای صلاحیت، در اجرای برنامه‌های خود ناتوان هستند. مطالعات هولدر (۱۹۷۸) و انگستروم (۱۹۷۸) در زمره اولین پژوهش‌هایی بودند که به‌طور عمده، بر دلایل ضعف و ناکارآمدی نظام آموزش حسابداری بخش عمومی تأکید داشتند. از سوی دیگر، مطالعاتی نیز وجود دارد که با استفاده از نظرهای متخصصان و استادان حوزه آموزش حسابداری بخش عمومی، موضوع کیفیت آموزش حسابداری بخش عمومی در دانشگاه‌ها را بررسی کرده است، برای نمونه، در پژوهش اسکولی و سیمز (۲۰۰۸)، به ارزیابی وضعیت آموزش حسابداری بخش عمومی در کشور استرالیا پرداخته شده است. در راستای جمع‌آوری داده‌ها، ابتدا از روش مصاحبه تلفنی با دانشگاهیان استفاده شد؛ سپس برای بررسی یافته‌های حاصل از مصاحبه‌های تلفنی، مصاحبه ساختاریافته‌ای در پنج دانشگاه مستقر در پنج ایالت استرالیا انجام شد. نتایج نشان داد که دروس مرتبط با حسابداری بخش عمومی، در دانشگاه‌های کشور استرالیا محدود است.
- مبحث سرفصل‌ها و موضوعات کلیدی در آموزش حسابداری بخش عمومی، از دیگر شاخه‌های پژوهشی حوزه آموزش حسابداری بخش عمومی است. در این شاخه پژوهشی، پژوهشگرانی همچون جافی و یوسف (۲۰۲۱) و پریکولو و

1. Holder

2. Engstrom

همکاران (۲۰۲۳) تلاش کرده‌اند تا ابعاد فنی و سرفصل مطالبی را معرفی کنند که باید در آموزش حسابداری بخش عمومی، در دانشگاه‌ها در اولویت باشند. برای مثال، جافی و یوسف (۲۰۲۱) در پژوهشی، نقش مهم مؤسسه‌های آموزشی و دانشگاه‌ها را در ایجاد پایه‌های دانش حسابداری بخش عمومی به بحث گذاشتند. این پژوهشگران معتقدند که در اجرای موج فعلی اصلاحات مدیریت مالی بخش عمومی، لازم است که نقش آموزش و یادگیری در مراکز آموزشی جدی تلقی شود و بدین منظور، باید ارتباط سه جانبه‌ای میان نهادهای حرفه‌ای حسابداری، مؤسسه‌های آموزشی و استانداردها جهت برگزاری دوره‌های آموزشی مشترک در بخش عمومی برقرار شود.

پژوهش‌هایی نظیر مطالعات کوهن و همکاران (۲۰۲۳) و پائولوزو و همکاران (۲۰۲۴) نیز وجود دارند که به بررسی آینده آموزش حسابداری بخش عمومی و نقش هوش مصنوعی در توسعه آن پرداخته‌اند. برای مثال، کوهن و همکارانش (۲۰۲۳) در پژوهشی، به بررسی نقش هوش مصنوعی در آموزش حسابداری بخش عمومی پرداختند. این پژوهشگران معتقدند که از سال ۲۰۲۰، آموزش حسابداری در بخش عمومی با چالش‌های متنوعی روبه‌رو شده و همه‌گیری کووید ۱۹ نیز این چالش را دوچندان کرده است؛ از این رو لازم است که برنامه‌های درسی، مهارت‌های مبتنی بر فناوری را نیز پوشش دهند.

یکی دیگر از مطالعات مشابه با پژوهش جافی و یوسف (۲۰۲۱)، پژوهش پریکولو و همکاران (۲۰۲۳) است. این پژوهشگران به مطالعه راه‌کارهای مقابله با کمبود دوره‌های آموزش عالی در حسابداری بخش دولتی و شکاف بین آنچه تدریس می‌شود و آنچه مورد نیاز است، پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشانگر آن است که باید برخی موضوعات از قبیل استانداردهای حسابداری بخش عمومی، آمارهای دولتی، گزارشگری غیرمالی، اصلاحات مدیریت بخش عمومی، حسابداری مدیریت، صورت‌های مالی تلفیقی و سازوکارهای دیجیتالی شدن در دوره‌های آموزشی حسابداری بخش عمومی پوشش داده شود. این پژوهشگران توصیه می‌کنند که بهتر است از طریق مشاهدات میدانی یا مصاحبه با اساتید، دانشجویان، کارکنان حسابداری بخش عمومی و همچنین کارفرمایان، سودمندی و کامل بودن دوره‌های آموزشی سنجیده شود. از نمونه مطالعات موجود در شاخه کارآمدی منابع انسانی موجود در حرفه حسابداری فعال در بخش عمومی، می‌توان به پژوهش بایلیس و همکاران (۲۰۲۴) اشاره کرد. این پژوهشگران در مطالعه‌ای به بررسی آموزش حسابداری بخش عمومی در بریتانیا پرداختند و به این نتیجه رسیدند که حسابداران بخش عمومی، در حوزه‌هایی از قبیل خدمات اعتباربخشی، فناوری و مالیات، مهارت‌های فنی چندانی ندارند و بخش عمومی در بریتانیا با بحران روبه‌رو است. در پژوهش دودارتی و والاند (۲۰۲۴) نیز هم‌راستا با مطالعه بایلیس و همکاران (۲۰۲۴) به بررسی هم‌راستایی آموزش حسابداری بخش عمومی با پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری بخش عمومی در کشور غنا پرداخته شده است، همچنین در این پژوهش بررسی شد که آیا دانش‌آموختگان فعلی دانشگاه‌ها، در زمینه حسابداری بخش عمومی کیفیت مطلوبی دارند یا خیر. برای جمع‌آوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای استفاده شده است. بر اساس نتایج مشخص شد که در اجرای استانداردهای بین‌المللی حسابداری بخش عمومی در غنا، برنامه‌ریزی کارآمدتری در برنامه‌های درسی بخش عمومی نیاز است. یکی دیگر از مطالعاتی که مشابه با پژوهش کارتریماس و همکاران (۲۰۲۲) از روش ارزیابی سیستماتیک برای بررسی مطالعات حوزه آموزش حسابداری بخش عمومی استفاده کرده، پژوهش پائولوزو و همکاران

(۲۰۲۴) است، با این تفاوت که در این پژوهش نگاه ویژه‌ای به آینده حسابداری بخش عمومی شده است. پائولوزو و همکاران (۲۰۲۴) در این پژوهش با عنوان «آینده آموزش حسابداری بخش عمومی با بهره‌گیری از روش ارزیابی نظام‌مند ساختاریافته»، به این نتیجه رسیدند که در پژوهش‌های حسابداری بخش عمومی، دیدگاه عملی‌ای وجود ندارد که بتواند شکاف میان آموزش حسابداری بخش عمومی و الزامات و نیازمندی‌های عملی موجود در حرفه را پوشش دهد. در ایران نیز پژوهش در حوزه آموزش حسابداری بخش عمومی محدود است و به‌طور عمده، در سه شاخه طبقه‌بندی می‌شود:

۱. پژوهش‌های حسابداری بخش عمومی، نظیر مطالعه مرادی و صفی‌خانی (۱۳۹۵)؛
۲. موانع پیشرفت حسابداری بخش عمومی و عوامل دخیل در توسعه آن، نظیر مطالعه رضایی (۱۳۹۷) و خسروی فارسانی و همکاران (۱۴۰۲)؛
۳. نقش نرم‌افزارهای نوین در توسعه آموزش حسابداری بخش عمومی، همچون پژوهش آقای قه‌ی و نوری (۱۴۰۰).

برای مثال، مرادی و صفی‌خانی (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای، به ارزیابی مطالعات حسابداری بخش عمومی در ایران و جهت‌گیری مطالعات آتی پرداختند. در این پژوهش با استفاده از رویکرد نوع‌شناسی، به تحلیل موضوعی مطالعات مختلف پرداخته شده است؛ به‌گونه‌ای که مباحثی نظیر حسابداری تعهدی و بودجه‌بندی، بیشتر در معرض توجه پژوهشگران قرار گرفته‌اند. رضایی (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی موانع پیشرفت حسابداری بخش عمومی از دیدگاه دانشجویان پرداخت. نتایج نشان می‌دهد که ابعاد کلی آموزشی، قانونی، سیاسی و حرفه‌ای در عقب‌ماندگی حسابداری بخش عمومی تأثیر دارند. آقای قه‌ی و نوری (۱۴۰۰) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که حسابداری بخش عمومی و آموزش آن، چندان مورد توجه حرفه نبوده و رهنمودهای فراگیری در این زمینه ارائه نشده است. به همین دلیل، در این پژوهش به مزایای شیوه‌های فعال یادگیری در آموزش حسابداری بخش عمومی پرداخته شده است. خسروی فارسانی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی، به ارائه مدلی برای توسعه انگیزش در حسابداری بخش عمومی پرداختند. در مدل پیشنهادی، شرایط زمینه‌ای ویژگی‌های ذاتی، ویژگی‌های عملیاتی بخش عمومی و همچنین عوامل فرهنگی را شامل می‌شود.

در جمع‌بندی نهایی پیشینه تجربی می‌توان به این موضوع اشاره کرد که مسیر مطالعات مرتبط با آموزش حسابداری بخش عمومی رو به رشد است و پژوهشگران در سال‌های اخیر، از دیدگاه ذی‌نفعان مختلف از جمله خبرگان، کارفرمایان و نهادهای بخش عمومی و اساتید، ابعاد مختلف آموزش حسابداری بخش عمومی را بررسی کرده‌اند. همان‌طور که از بررسی و ارزیابی پیشینه تجربی استنتاج می‌شود، در مطالعات داخلی با توجه به نوظهور رشته حسابداری بخش عمومی، چالش‌ها و مزایای آموزش حسابداری بخش عمومی بررسی نشده است و در مطالعات خارجی نیز، بیشتر از طریق کارفرمایان، خبرگان و استادان حسابداری بخش عمومی، آموزش حسابداری بخش عمومی بررسی شده و نقش دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی چندان در کانون توجه قرار نگرفته است، همچنین با وجودی که پژوهشگران برجسته‌ای همچون کارتریماس و همکاران (۲۰۲۲) و پائولوزو و همکاران (۲۰۲۴) با استفاده از روش ارزیابی نظام‌مند تلاش کرده‌اند تا تصویر دقیقی از این مطالعات ارائه دهند، پژوهش حاضر از طریق رویکرد پدیدارشناسی و با توجه به

تأکید این روش بر تجارب زیسته مشارکت‌کنندگان، تصویری شفاف و دقیق از تجارب واقعی دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی ارائه می‌دهد.

روش‌شناسی پژوهش

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر به‌گونه‌ای است که مستلزم جست‌وجو و کشف نظرهای مشارکت‌کنندگان پژوهش است، از روش پدیدارشناسی به سبک جیورجی^۱ (۱۹۷۵) استفاده شده است.

جامعه آماری این پژوهش شامل تمام دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی در سه دانشگاه علامه طباطبائی تهران، مؤسسه غیرانتفاعی پرندک و مؤسسه غیرانتفاعی رسام است. انتخاب این سه دانشگاه، به این دلیل بوده است که مطابق دفترچه انتخاب رشته کارشناسی ارشد حسابداری، انتخاب گرایش حسابداری بخش عمومی، فقط در این سه دانشگاه میسر است. مشارکت‌کنندگان بر مبنای نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند و این فرایند تا اشباع نظری یافته‌ها تداوم یافت. در مجموع ۵۳ دانش‌آموخته حسابداری بخش عمومی (۱۶ نفر شاغل در بخش دولتی و ۳۷ نفر شاغل در بخش خصوصی) که دروس حسابداری بخش عمومی را گذرانده بودند، انتخاب و طبقه‌بندی شدند و با آن‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد. شایان ذکر است که از مصاحبه چهارم به بعد، مضمون جدیدی اضافه نشد؛ اما برای اطمینان، مصاحبه تا نفر پنجاه‌وسوم ادامه یافت. زمان هر مصاحبه، بین ۱۰ تا ۴۵ دقیقه متفاوت بود. در جدول ۱ توصیف ویژگی‌های مشارکت‌شوندگان ارائه شده است.

جدول ۱. توصیف ویژگی‌های مصاحبه‌شوندگان

معیار	درجه	فراوانی	درصد
سابقه کار	کمتر از یک سال	۱۱	۲۱
	بین یک تا سه سال	۲۴	۴۵
	بیشتر از سه سال	۱۸	۳۴
مکان اشتغال	بخش عمومی	۱۶	۳۰
	بخش خصوصی	۳۰	۵۷
	فاقد شغل	۷	۱۳
جنسیت	مرد	۱۹	۳۶
	زن	۳۴	۶۴

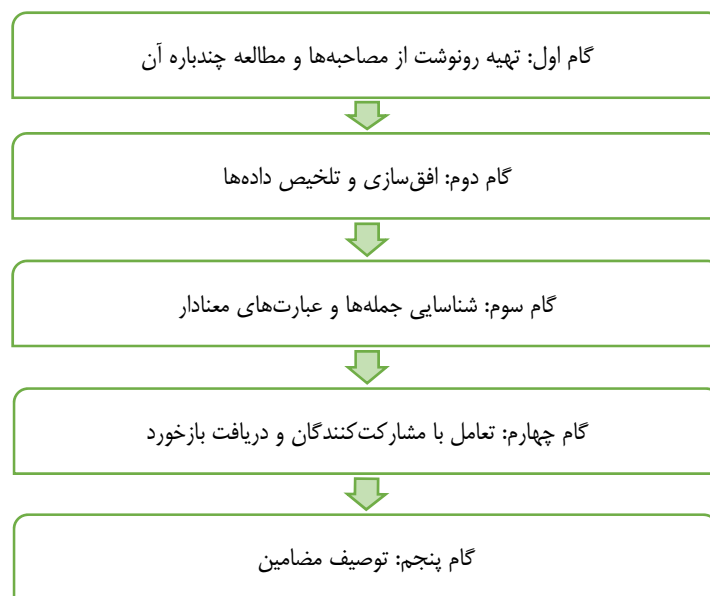
به‌منظور بررسی روایی و پایایی مصاحبه‌ها، از روش لینکلن و گوبا^۲ (۱۹۸۵) بهره برده شده است. در همین راستا و با استفاده از چهار شاخص باورپذیری، انتقال‌پذیری، اطمینان‌پذیری و تأییدپذیری، ارزیابی صورت پذیرفت. برای بررسی باورپذیری، پژوهشگران از سه نفر از دانش‌آموختگان جهت ارزیابی یکسانی کدگذاری صورت گرفته، درخواست همکاری کردند. همچنین از دو عضو هیئت علمی دانشگاه و فعال در زمینه آموزش حسابداری بخش عمومی نیز برای کسب

1. Giorgi
2. Lincoln & Guba

اطمینان در این زمینه بهره برده شد و بدین صورت روایی نیز به تأیید رسید. برای اطمینان از انتقال پذیری، نتایج پژوهش با سه نفر از دانش‌آموختگان حسابداری که به‌عنوان مشارکت‌کننده در پژوهش همکاری نداشتند، بررسی شد. به‌منظور اطمینان‌پذیری نیز تمام جزئیات پژوهش، به‌خصوص کدگذاری‌های صورت گرفته ضبط شد و همچنین از روش تأییدپذیری برای ارزیابی پایایی استفاده شد.

مراحل پدیدارشناسی

یکی از محوری‌ترین مسائل در مطالعات پدیدارشناسی تحلیل داده‌هاست. در پژوهش حاضر، فرایند پنج مرحله‌ای تحلیل یافته‌ها براساس روش جیورجی در شکل ۱ نمایش داده شده است.

شکل ۱. روند تجزیه و تحلیل داده‌های پدیدارشناسی

یافته‌های پژوهش

مطابق با نتایج پژوهش‌های پدیدارشناسی، یافته‌های کیفی طی ۵ مرحله به شرح زیر ارائه می‌شود.

مرحله اول، تهیه رونوشت از مصاحبه‌ها و مطالعه آن‌ها: در این مرحله، اظهارات دانش‌آموختگان مورد توجه ویژه قرار گرفت و دیدگاه‌های آن‌ها مکتوب شد. این فرایند چندین بار بررسی و بازبینی شد.

مرحله دوم، تلخیص و افق‌سازی داده‌ها: در این مرحله، تلخیص و افق‌سازی داده‌ها صورت می‌گیرد. به همین منظور زیر اطلاعات معنادار خط کشیده شد و بدین طریق عبارات مهم مشخص شد و معانی نهفته در آن شناسایی و استخراج شدند تا شرایط برای مراحل بعدی آماده شود.

مرحله سوم، شناسایی عبارت‌ها و جمله‌های معنادار: در این مرحله، خوشه‌بندی و صورت‌بندی جمله‌ها به‌صورت مضامین مشترک میان همه مشارکت‌کنندگان انجام شد؛ به همین منظور در مرحله اول، مصاحبه‌های صورت گرفته با دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت و کدهای معنایی مربوطه استخراج شد.

برای این منظور از تکنیک تحلیل مضمون استفاده شد که در پژوهش‌هایی از قبیل سلگی و قهرائی (۱۴۰۱) و دریائی و شهبازی (۱۴۰۳) نیز استفاده شده است. در گام بعدی، یافته‌های حاصل از تجارب زیسته دانش‌آموختگان ارائه می‌شود. همان طور که از جدول ۲ نیز مشخص است، در مجموع سه مضمون اصلی چالش‌ها و موانع، منافع و مزایا و راه‌کارها و رویه‌های بهبود آموزش حسابداری بخش عمومی شناسایی شد. برای هر کدام از مضامین اصلی، سه مضمون فرعی و در مجموع، نه مضمون فرعی با هفتادوچهار روایت مختلف استخراج شد. بیشترین روایت‌ها به عملکرد مراجع متولی شامل دانشگاه‌ها و سایر مؤسسه‌های آموزش عالی، حرفه حسابداری و همچنین خود دولت و نهادهای تابعه آن مرتبط است.

جدول ۲. مضامین مستخرج از تحلیل مصاحبه با دانش‌آموختگان

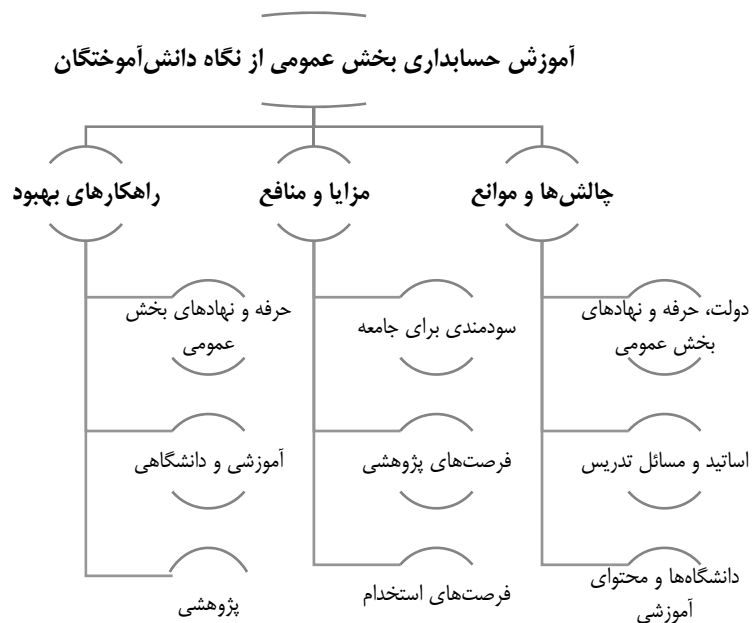
مضامین اصلی	مضامین فرعی	روایت‌ها
چالش‌ها و موانع آموزش حسابداری بخش عمومی	عملکرد دولت، حرفه و نهادهای بخش عمومی	عدم پوشش موضوعات بین رشته‌ای در برنامه درسی مصوب وزارت علوم
		فقدان دوره‌های کارآموزی در برنامه درسی مصوب وزارت علوم
		فقدان انجمن‌های تخصصی حسابداری بخش عمومی در ایران
		کمیت پایین سؤال‌های مرتبط با آزمون‌های حرفه‌ای حسابداری نظیر آزمون کارشناس رسمی دادگستری
		فقدان امتیاز ویژه دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی در آزمون‌های استخدامی
		کمبود حمایت‌های مادی نهادهای بخش عمومی از پژوهش‌های کاربردی دانشجویان
		عدم تعریف دوره‌های مشترک آموزشی اعضای هیئت علمی و کارکنان
		کمبود برگزاری همایش‌های تخصصی حسابداری بخش عمومی توسط نهادها
		تغییرات مداوم قوانین مالی و نظارتی بخش عمومی
		همکاری پایین نهادهای بخش عمومی در گذراندن دوره‌های کارآموزی دانشجویان رشته حسابداری بخش عمومی
اساتید و مسائل تدریس	اساتید و مسائل تدریس	طرح مثال‌های عددی از مسائل حسابداری کشورهای توسعه یافته بدون توجه به شرایط ایران
		فقدان تجارب عملی برخی از اساتید از محیط حاکم بر بخش عمومی
		تأکید بیشتر بر آموزش مطالب نظری تا مطالب کاربردی
		فقدان آموزش‌های مبتنی بر شبکه‌های مجازی
		انگیزه پایین برخی اساتید در تدریس دروس بخش عمومی
		بی‌توجهی به توانایی‌های پژوهشی دانشجویان در ارزشیابی
		ارائه‌های دانشجویی بیش از اندازه در برخی دروس و عدم مشارکت استاد
		عدم تدریس چالش‌های حسابداری شرکت‌های دولتی در برخی دروس
		تدریس خشک استاد و ناتوانی در جلب توجه دانشجویان
		تدریس یک استاد در دروس مختلف
کمبود ارائه مطالعه‌های موردی از مسائل حسابداری بخش عمومی ایران		

روایتها	مضامین فرعی	مضامین اصلی
دعوت نکردن از خبرگان بخش عمومی برای تدریس دروس بخش عمومی	دانشگاهها و محتوای آموزشی	
کمبود اعضای هیئت علمی متخصص حوزه حسابداری بخش عمومی		
عدم حمایت مادی و معنوی دانشگاهها از پایان نامهها		
فقدان کتب آموزشی در برخی دروس		
کمبود مجلههای علمی - پژوهشی مرتبط با حسابداری بخش عمومی		
لزوم افزایش ارتباط سه گانه میان جامعه حرفه حسابداری و مراکز آموزشی		
متمرکز بودن رشته حسابداری بخش عمومی در استان تهران و البرز		
کم بودن دانشگاههای ارائه دهنده رشته حسابداری بخش عمومی		
پایین بودن ظرفیت پذیرش دانشجو در دوره روزانه		
کم توجهی به کاربردهای هوش مصنوعی در بخش عمومی		
هزینه سنگین تحصیل در دانشگاههای غیرانتفاعی		
فقدان کتابچههای راهنمای استانداردهای حسابداری بخش عمومی		
فقدان محتوای آموزشی مرتبط با دولت الکترونیک		
محتوای ضعیف موضوعات بین رشتهای از جمله علوم سیاسی در برنامه درسی		
فقدان موضوعات مرتبط با آموزش مالیات		
شفافیت بیشتر در گزارشگری مالی بخش عمومی		
افزایش مهارت و تخصص کارکنان بخش عمومی		
تهیه و تنظیم سریع گزارشهای دولتی		
بهبود کیفیت مسئولیتهای نظارتی نهادهای نظارتی		
تخصیص بهینه منابع در کشور		
پیاپی سازی بهتر اصلاحات حسابداری بخش عمومی		
ایفای بهتر مسئولیت پاسخگویی عملیاتی دولت		
ظرفیت سازی برای ادامه تحصیل دانشجویان علاقه مند در رشته حسابداری بخش عمومی		
ایفای بهتر مسئولیت پاسخگویی مالی دولت		
ایجاد شهروندان متعهد در جامعه	پژوهشی	
امکان انتخاب آگاهانه موضوع پایان نامه در حوزه حسابداری بخش عمومی		
فرصت بیشتر مبنی بر برگزاری همایشهای تخصصی حسابداری بخش عمومی		
فراهم شدن فرصت برای ارتباط پژوهشی بیشتر میان دانشگاه و نهادها	فرصت های استخدام	
فرصت بیشتر در استخدام در بخش عمومی		
افزایش احتمال قبولی در مصاحبههای شفاهی استخدام دستگاههای اجرایی		
هم راستایی فرصتهای شغلی در بخش عمومی با تخصص دانش آموختگان		

مضمین اصلی	مضمین فرعی	روایتها
راه کارهای بهبود آموزش حسابداری بخش عمومی	حرفه و نهادهای بخش عمومی	ایجاد شرایط توسط نهادهای بخش عمومی برای تدریس خبرگان بخش عمومی در دانشگاهها
		تقویت مواد امتحانی آزمون‌های حرفه‌ای در زمینه حسابداری بخش عمومی
		تأسیس انجمن‌های حرفه‌ای حسابداری بخش عمومی
		بسترسازی نهادهای فعال در بخش عمومی برای جذب دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی
		تأسیس جامعه مدیران مالی بخش دولتی
	آموزشی و دانشگاهی	افزایش کمیت دروس بخش عمومی در آزمون‌های استخدامی بخش عمومی
		افزایش کمیت هیئت علمی متخصص در گروه‌های آموزشی حسابداری
		تدریس دروس توسط اساتید با سابقه حرفه‌ای در حوزه حسابداری بخش عمومی
		جذب اعضای هیئت علمی از دانش‌آموختگان حسابداری بخش عمومی
		افزایش تعداد دانشگاه‌های ارائه دهنده رشته حسابداری بخش عمومی
طراحی و تهیه طرح درسی جامع توسط اساتید		
گسترش پذیرش در رشته حسابداری بخش عمومی به شهرهای مختلف ایران		
استفاده از الگوهای نوین تدریس همراه با تصاویر گرافیکی		
اصلاح و به‌روزرسانی شیوه‌های ارزشیابی اساتید		
برگزاری کارگاه‌های آموزشی متعدد توسط گروه آموزشی		
پژوهشی	ایجاد رشته حسابداری بخش عمومی در مقطع کارشناسی	
	ایجاد رشته حسابداری بخش عمومی در مقطع دکتری	
	الزام به انتخاب موضوع پایان‌نامه‌ها از فراخوان‌های پژوهشی نهادها	
	افزایش تعداد مجله‌های تخصصی حسابداری بخش عمومی	
	عقد تفاهم‌نامه‌های همکاری میان دانشگاه و نهادهای بخش عمومی	
برگزاری همایش‌های تخصصی با همکاری مشترک دانشگاه و نهادها		
چاپ مقاله‌های مرتبط با حسابداری بخش عمومی		

مرحله چهارم، ارتباط با دانش‌آموختگان و دریافت نظرات و پیشنهادات آن‌ها: در نهایت، بعد از دریافت نظرهای مشارکت‌کنندگان، الگوی نهایی در شکل ۲ نمایش داده شده است.

شکل ۲. الگوی آموزش حسابداری بخش عمومی

مرحله پنجم، توصیف مضامین: در مرحله پنجم، پژوهشگران هر کدام از واحدهای معنایی تشکیل شده در مراحل پیشین را توصیف می‌کند. این مضامین به صورت زیر تشریح می‌شوند:

چالش‌ها و موانع: در این مضمون چالش‌هایی که دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی تجربه کرده‌اند، ارائه می‌شود. عملکرد دولت، حرفه و نهادهای بخش عمومی، اساتید و روش‌های تدریس و منابع و محتوایی که در دانشگاه‌ها ارائه می‌شود، از مهم‌ترین چالش‌های شناسایی شده در پژوهش حاضر است. چند نمونه از اظهارات دانش‌آموختگان در این بخش به شرح زیر است:

«برای من اهمیت دارد که در این رشته تا مقطع دکتری نیز ادامه دهم؛ ولی متأسفانه نه تنها این گرایش در مقطع دکتری پذیرش ندارد، بلکه حتی می‌ترسم به دلیل اینکه گرایش من حسابداری بخش عمومی است، نتوانم در مقطع دکتری ادامه تحصیل دهم.»

«هیچ امتیازی در آزمون‌های استخدامی برای ما فارغ‌التحصیلان بخش عمومی وجود ندارد. ای کاش در آزمون‌های استخدامی، امتیاز ویژه‌ای برای ما در نظر بگیرند.»

فرصت‌ها و مزایا: در این مضمون، فرصت‌ها و منافع که آموزش حسابداری بخش عمومی برای دانش‌آموختگان این رشته فراهم آورده است، ارائه می‌شود، سودمندی برای جامعه، فرصت‌های شغلی و استخدامی بهتر در سازمان‌های دولتی و فرصت‌های پژوهشی، از مهم‌ترین مزایای آموزش حسابداری بخش عمومی محسوب می‌شود. در این زمینه برخی از دانش‌آموختگان معتقدند:

«به دلیل اصرار خانواده‌ام، تمایل داشتم در سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی استخدام بشم و حال که فضایی ایجاد شد تا بتوانم از لحاظ نظری نیز موضوعات حسابداری بخش دولتی را بخوانم، برایم امیدوار کننده بود».

«نمونه‌ای از نسخه نظام حسابداری بخش عمومی که توسط استاد در کلاس تشریح شد، خیلی به من کمک کرد تا بهتر فرایند حسابداری بخش عمومی را یاد بگیرم و در عمل نیز، در محل کارم به سهولت پیش ببرم».

راه کارهای بهبود آموزش حسابداری بخش عمومی: در این مضمون، راه کارهایی توسط دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی جهت ارتقای کیفیت دوره آموزش حسابداری بخش عمومی ارائه شده است. مواردی در حوزه آموزشی، پژوهشی و عملکرد حرفه و نهادهای فعال در بخش عمومی ارائه شده است، برخی از این اظهارات به شرح زیر است:

«کتاب و منابع آموزشی در برخی دروس، واقعاً محدود بود و به نظر من، حتماً باید اساتید پیش قدم بشوند و کتاب‌ها و محتوای متعددی در مورد مسائل بخش عمومی تألیف نمایند».

«اکثر مطالب تدریس شده توسط اساتید، در مورد مسائل حسابداری کشورهای توسعه یافته، خصوصاً آمریکا بود، پیشنهاد می‌کنم اساتید تأکید ویژه‌ای بر ابعاد حسابداری و حسابرسی بخش عمومی کشور داشته باشند و مطالب بومی در این زمینه ارائه شود».

بحث و نتیجه‌گیری

متولیان امور مالی کشور، به‌ویژه وزارت امور اقتصاد و دارایی، دیوان محاسبات کشور، سازمان حسابرسی، شهرداری‌ها و معاونت نظارت راهبردی ریاست جمهوری، در سال‌های اخیر، عزم خود را برای تحول در سیستم‌های حسابداری و حسابرسی، بودجه‌بندی و حسابرسی با هدف ارتقای سطح مسئولیت پاسخ‌گویی مالی و عملیاتی جزم کرده‌اند. استقرار اجرای موفقیت‌آمیز سیستم‌های یاد شده در نهادهای دولتی و عمومی، به نیروی ماهر و متخصص نیاز مبرمی دارد که با ایجاد رشته حسابداری بخش عمومی در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی تأمین می‌شود، از همین رو، از سال ۱۳۹۷، دوره کارشناسی ارشد رشته حسابداری بخش عمومی با هدف آموزش تخصص حسابداری در زمینه حسابداری و گزارشگری مالی نهادهای بزرگ بخش عمومی ایجاد شده است. با گذشت چند سال از پذیرش دانشجو در رشته حسابداری بخش عمومی در دانشگاه علامه طباطبائی تهران و در ادامه، توسعه آن به دو دانشگاه غیرانتفاعی پرنس و رسام و افزایش پذیرش دانشجو به سه دانشگاه، انتظار می‌رود جایگاه مناسبی برای حسابداری بخش عمومی در کشور ایجاد شده باشد. در نتیجه، در پژوهش حاضر به بررسی چالش‌ها، فرصت‌ها و راه کارهای بهبود کیفیت آموزش حسابداری بخش عمومی از نگاه دانش‌آموختگان این رشته پرداخته شده است.

یافته‌های پژوهش گویای آن است که از نگاه دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی، نقش دولت، حرفه و نهادهای فعال در بخش عمومی، بسیار حیاتی است و مشارکت نکردن آن‌ها در آموزش حسابداری بخش عمومی، می‌تواند تبعات منفی در پی داشته باشد؛ برای مثال کم‌توجهی به دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی در آزمون‌های استخدامی دستگاه‌های اجرایی دولت یا فقدان ظرفیت لازم در نهادهای بخش عمومی در سپری کردن دوره‌های کارآموزی دانشجویان و همچنین، دوره‌های ارتباط با صنعت اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، مواردی هستند که به توجه

ویژه دولت نیازمندند، علاوه بر این، نقش اساتید در چگونگی برگزاری کلاس نیز بسیار حائز اهمیت است، اساتید کم تجربه و بی انگیزه در پیشبرد اهداف آموزش حسابداری بخش عمومی چالشی جدی است. این یافته با نتایج پژوهش هولدر (۱۹۷۸) و محمد و لاشین (۲۰۱۰) مطابقت دارد. همچنین نقش دانشگاه‌ها و محتوای آموزشی‌ای که در دانشگاه‌ها ارائه می‌شود، از چالش‌های مهم حسابداری بخش عمومی در کشور محسوب می‌شود که با نتایج پژوهش جافی و یوسف (۲۰۲۱)، کوهن و همکاران (۲۰۲۳) و دودارتی و والاند (۲۰۲۴) مطابقت دارد.

دانش‌آموختگان از مزیت‌های آموزش حسابداری بخش عمومی، به استخدام و فرصت‌های شغلی مناسب در حوزه بخش عمومی اشاره کردند که در پژوهش‌های قبلی، از جمله پژوهش هنری (۲۰۰۵) نیز بر آن تأکید شده است. در بخش راه‌کارهای بهبود آموزش حسابداری بخش عمومی نیز، به روزرسانی روش‌های تدریس و جلب مشارکت دانشجویان مورد تأکید مشارکت‌کنندگان بود که با نتایج پژوهش پیتولیس و همکاران (۲۰۲۲) مطابقت دارد.

شایان ذکر است که ابعاد فنی حسابداری بخش عمومی، از قبیل حسابداری و حسابرسی بخش عمومی، حسابداری مدیریت در بخش عمومی و سیستم‌های اطلاعات حسابداری در بخش عمومی، به صورت مناسب در سرفصل مصوب رشته حسابداری بخش عمومی در ایران پوشش داده شده است، با این حال، لازم است تا سرفصل‌های آموزشی حسابداری بخش عمومی، فراتر از مبانی و جنبه‌های فنی حسابداری بخش عمومی توسعه یابند تا رشته‌های مختلفی از قبیل حقوق، علوم سیاسی، مالیات و آمارهای دولتی که با حسابداری بخش عمومی هم‌پوشانی دارند نیز، پوشش داده شود. فناوری و هوش مصنوعی در آموزش حسابداری بخش عمومی، از مواردی هستند که برخی پژوهشگران از قبیل کوهن و همکاران (۲۰۲۳) و پریکولو و همکاران (۲۰۲۳) نیز بر آن تأکید کرده‌اند؛ از این رو بهتر است در برنامه مصوب وزارت علوم، مهارت‌های مبتنی بر فناوری و هوش مصنوعی نیز پوشش داده شود. در ارتباط با نتایج پژوهش، چندین روایت از قبیل جذب اعضای هیئت علمی از دانش‌آموختگان فعلی رشته حسابداری بخش عمومی، افزایش تعداد دانشگاه‌های متقاضی رشته حسابداری بخش عمومی و تسری آن به شهرستان‌ها، توسعه رشته حسابداری بخش عمومی به مقاطع کارشناسی و دکتری، برگزاری همایش‌های تخصصی با همکاری مشترک دانشگاه و نهادهای فعال در بخش عمومی، به عنوان نقاط عطف پژوهش حاضر معرفی می‌شوند.

در راستای یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهادها زیر ارائه می‌شود:

۱. پیشنهاد می‌شود که گروه‌های آموزشی حسابداری شرایطی را فراهم آورند تا اساتید فعال در آموزش حسابداری بخش عمومی، بتوانند در دوره‌ها و کارگاه‌های آموزش حسابداری بخش عمومی سازمان‌ها و نهادهای دولتی شرکت کنند.
۲. با توجه به اهمیت دوره‌های کارآموزی در ارتقای مهارت دانشجویان، پیشنهاد می‌شود که هم‌زمان با تحصیل، سپری کردن دوره‌های کارآموزی برای دانشجویان نیز الزامی شود.
۳. به شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم پیشنهاد می‌شود که با توجه به مباحثی از جمله دولت الکترونیک، در بازنگری بعدی برنامه درسی رشته حسابداری در بخش عمومی، موضوعات و مباحث نوین و بین رشته‌ای همچون هوش مصنوعی نیز پوشش داده شود.

۴. پیشنهاد می‌شود که رشته حسابداری بخش عمومی در مقطع کارشناسی نیز ایجاد شود؛ زیرا بستر اصلی شکل‌گیری آموزش در دانشجویان رشته حسابداری است. این امر می‌تواند جایگاه حسابداری بخش عمومی در کشور را مستحکم‌تر از قبل کند. علاوه بر این، پیشنهاد می‌شود که دامنه پذیرش رشته حسابداری بخش عمومی در کشور به سایر شهرها، به خصوص مراکز استان‌های مهم نیز گسترش یابد.

همچنین برای استفاده پژوهشگران برای پژوهش‌های آتی، پیشنهاد می‌شود که موضوعات زیر را در اولویت قرار دهند:

۱. بررسی کمیت و کیفیت برنامه درسی مصوب رشته حسابداری بخش عمومی در ایران.
۲. ارزشیابی کیفیت دانش‌آموختگان رشته حسابداری بخش عمومی در ایران از نگاه کارفرمایان.
۳. شناسایی راه‌کارهای گسترش محتوای آموزشی در حوزه حسابداری بخش عمومی با نگرش کاربردی و بومی.
۴. تحلیل و ارزیابی سودمندی برنامه مصوب ارائه شده برای رشته حسابداری بخش عمومی.

در نهایت باید مدعی شد که پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی مواجه بوده است. برای مثال با توجه به اینکه رشته حسابداری بخش عمومی در ایران، رشته نوپایی محسوب می‌شود، تعداد دانش‌آموختگان شاغل در این رشته محدود است و اغلب تجربه کاری چندانی ندارند، این موضوع بررسی سودمندی و کاربردی بودن رشته حسابداری در بخش عمومی را با محدودیت روبه‌رو کرد.

منابع

- آقایی قهی، علیرضا و نوری، فاطمه (۱۴۰۰). آموزش حسابداری بخش عمومی بر اساس شیوه‌های فعال یادگیری و فناوری‌های نوین. *نشریه حسابداری و بودجه‌ریزی بخش عمومی*، ۲(۵)، ۴۲-۵۱.
- خسروی فارسانی، زینب؛ بنی طالبی دهکردی، بهاره و جعفری، حمیدرضا (۱۴۰۲). ارائه مدلی برای توسعه انگیزش حسابداران بخش عمومی. *دانش حسابداری*، ۱۴(۳)، ۱۴۳-۱۶۰.
- دریائی، عباسعلی و شهبازی، وحید (۱۴۰۳). ارائه مدل کیفیت حسابرسی با تأکید بر ابعاد فرهنگ سازمانی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۳۱(۱)، ۴۵-۶۹.
- رضایی، مهدی (۱۳۹۷). بررسی موانع پیشرفت حسابداری بخش عمومی در ایران از دیدگاه دانشگاهیان. *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*، ۱۰(۳۸)، ۸۱-۹۴.
- سلگی، محمد و قهرائی، احسان (۱۴۰۱). بررسی تأثیر عوامل سازمانی بر انضباط مالی در بخش دولتی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۹(۳)، ۴۷۵-۵۰۳.
- عزیزی، صدیقه (۱۴۰۲). طراحی سازوکارهای رفع موانع و محدودیت‌های اجرایی شدن استانداردهای حسابداری بخش عمومی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۳۰(۱)، ۲۸-۵۴.
- مرادی، محمد و صفی‌خانی، رضا (۱۳۹۵). تحلیل پژوهش‌های حسابداری بخش عمومی در ایران و جهت‌گیری تحقیقات آتی. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۳(۴)، ۵۴۷-۵۷۴.

نقدی، سجاد و جدی، رقیه (۱۴۰۲). کاوشی پدیدارشناسانه از تجارب زیسته داوطلبان از شرکت در آزمون حسابداری رسمی. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۲۰(۷۹)، ۲۰۵-۲۴۳.

References

- Adam, B., Brusca, I., Caperchione, E., Heiling, J., Jorge, S. M. F. & Rossi, F. M. (2019). Are higher education institutions in Europe preparing students for IPSAS? *International Journal of Public Sector Management*, 33(2/3), 363–378.
- Aghaei Qehi, A. & Nouri, F. (2021). Public sector accounting education based on active learning methods and new technologies. *Public Sector, Accounting and Budgeting*, 2(5), 42-51. (in Persian)
- Ahmed, I. (2019). Bridging the gap between governmental accounting education and practice. *Accounting*, 5(1), 21-30.
- Azizi, S. (2023). Designing Mechanisms to Overcome Obstacles in Implementing Public Sector Accounting Standards. *Accounting and Auditing Review*, 30(1), 28-54. (in Persian)
- Baylis, R. M., Widt, D. D., Helikum, L. J. & Ashworth, R. (2024). Debate: The lack of public sector accounting education within universities and what is next. *Public Money & Management*, 44(5), 347-348.
- Caruana, J., Dabbicco, G., Jorge, S. & Jesus, M. A. (2019). The development of EPSAS: Contributions from the literature. *Accounting in Europe*, 16 (2), 146–176.
- Cohen, S., Manes Rossi, F. & Brusca, I. (2023). Debate: Public sector accounting education and artificial intelligence. *Public Money & Management*, 43(7), 725–726.
- Cordery, C. (2013). Does public services accounting belong in the curriculum? *Pacific Accounting Review*, 25(1), 101-116.
- Daryaei, A. A. & Shahbazi, V. (2024). Designing a Model of Audit Quality Based on Various Organizational Culture Factors. *Accounting and Auditing Review*, 31(1), 45-69. (in Persian)
- Doe-Dartey, R. K. & Valand, J. (2024). International Public Sector Accounting Standards (IPSAS) Adoption and Accounting Education in Ghana. *Educational Administration: Theory and Practice*, 30(4), 6346 – 6355.
- Engstrom, J. H. (1979). Public sector accounting education: Status update and extension. *Accounting Review*, 54(4), 794-799.
- Giorgi, A. (1975). An application of phenomenological method in psychology. *Duquesne Studies in Phenomenological Psychology*, (2), 82-103.
- Heiling, J., Jorge, S., Karatzimas, S. & Aggestam-Pontoppidan, C. (2022). Public Sector Accounting Education—Stocktaking, Challenges and Innovations, *Public Money & Management*, 42(7), 538-540.

- Heiling, J. (2020). Time to rethink public sector accounting education? A practitioner's perspective. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 32(3), 505–509.
- Henry, B.K. (2005). A Survey of Governmental Accounting Education Studies , *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 17(2), 166-179.
- Holder, W. W. (1978). Graduate-Level Public Sector Accounting: Status and Forecast. *The Accounting Review*, 53(3), 746–751.
- Jafi, H. & Youssef, S. (2021). Public sector accounting education and training as supportive mechanisms of the ongoing accrual-based accounting reforms. *Technium Social Sciences Journal*, 25(1), 1–8.
- Karatzimas, S., Heiling, J. & Aggestam Pontoppidan, C. (2022). Public sector accounting education: A structured literature review. *Public Money and Management*, 42(7), 543-550.
- Khosravi Farsani, Z., Banitalebi Dehkordi, B. & Jafari, H. R. (2023). Providing a Model for Developing the Motivation of Public Sector Accountants. *Journal of Accounting Knowledge*, 14(3), 143-160. (in Persian)
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage Publications, Inc.
- Modell, S. (2013). Making sense of social practice: Theoretical pluralism in public sector accounting research: A comment. *Financial Accountability & Management*, 29(1), 99–110.
- Mohamed, E. K. A. & Lashine, S. H. (2010). Accounting knowledge and skills and the challenges of a global business environment. *Managerial Finance*, 29(7), 3–16.
- Moradi, M. & Safikhani, R. (2017). Analysis of Public Sector Accounting Researches in Iran and Future Researches Directions. *Accounting and Auditing Review*, 23(4), 547-574. (in Persian)
- Naghdi, S., Jeddi, R. (2023). Phenomenological Exploring of the Lived Experiences of Candidates Participating in the CPA Exam. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 20(79), 205-243. (in Persian)
- Pauluzzo, R., Fedele, P., Pericolo, E. & Dokalskaya, I. (2024). The future of public sector accounting education: A structured literature review. *Journal of Public Affairs Education*, 30(2), 274-314.
- Pericolo, E., Fedele, P., Iacuzzi, S., Pauluzzo, R. & Garlatti, A. (2023). Public sector accounting education: international trends and Italian curricula. *Public Money & Management*, 43(7), 731–740.
- Pitulice, I. C., Profiroiu, A. G., and Ștefănescu, A. (2018). Government accounting education for university undergraduates. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 14, 75-91.
- Polzer, T., Adhikari, P., Nguyen, C.P. & Gårseth-Nesbakk, L. (2023). Adoption of the International Public Sector Accounting Standards in emerging economies and low-

income countries: a structured literature review, *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 35(3), 309-332.

Rezaei, M. (2018). Investigate Obstacles of Advances Public Sector Accounting In Iran From the perspective of academics. *Accounting and Auditing Research*, 10(38), 81-94. (in Persian)

Sciulli, N. & Sims, R. (2008). Public sector accounting education in Australian universities: Obstacles and opportunities, *Asian Review of Accounting*, 16 (3), 246-262.

Solgi, M. & Ghahraei, E. (2022). Investigating the Effect of Organizational Factors on Financial Discipline in the Public Sector. *Accounting and Auditing Review*, 29(3), 475-503. (in Persian)

Thom, M. (2019). Teaching public financial management: An integrated approach to a critical subject. *Teaching Public Administration*, 37(1), 92-106.